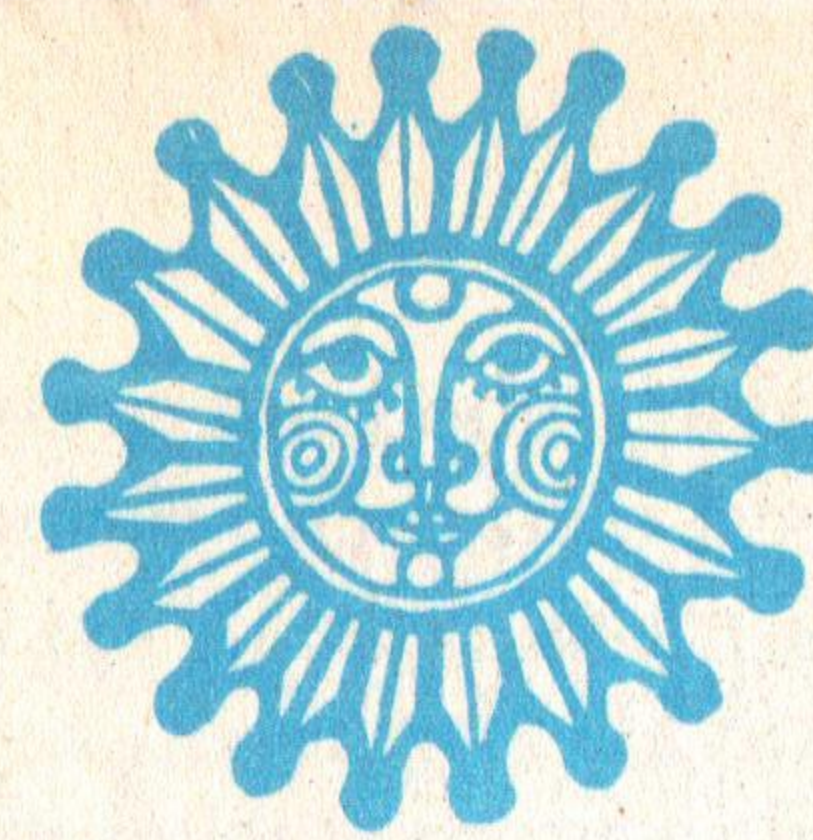

3

Slniečko

ROČNÍK IX. (XXXI.)

NOVEMBER 1976

3 Kčs

ILUSTROVAL MILAN LALUHA

Rozprávka o abcházskej živej vode

ONDREJ SLIACKY

Vo vysokých kaukazských horách, ďaleko od sveta a blízko k modrému nebu, žili starký a starká. Ľudia dolu v auloch už dávno na nich zabudli a oni zas nemali dosť síl, aby zišli medzi nich a ukázali sa im na oči.

„Keby na nás aspoň Smrť nebola zabudla,“ horekovala po večeroch starká. „Lenže aj tá ako ostatní, a teraz nám prichodí ani žiť ani mrieť.“

Keď už starkého omrzelo počúvať takéto plačlivé reči a bolesť aj jeho prikvačila na zodratú, nakrivenú lavicu, zaumienil si, že

zide z vrchov do údolia a Smrť vyhľadá. Na starý spôsob, tri razy čelom k zemi, sa jej ukloní a úctivo ju do svojho príbytku pozve.

„K večeru sa vrátim,“ povedal raz ráno starkej. Potom si prehodil cez plece kapsu s ovseným posúchom, vzal poskrúcanú, sukovitú palicu a neistým, traslavým krokom vykročil nadol.

„A nieže pôjdeš na ňu zhurta,“ volá za ním starká. „Na zdravie sa jej popýtaj, robotu pochváľ, žartovné slovo strať, aby sa jej uráčilo cestu k nám merať.“

„Dobre, dobre,“ mrzuto zašomral starký a ani sa neobzrel za seba.

Dlho sa starká dívala za starkým, a keď sa jej načisto stratil z dohľadu, zvrtila sa a začala chalupu upratovať, dvor zametať, studňu čistiť, aby Smrť privítala tak, ako sa patrí.

Keď sa slnko začalo kloniť k strmým končiarom, ľúče si za ne schovávať, uviazala si starká sviatočnú šatku a trúchľivo vyšla na priedomie čakať starkého i vzácneho hosťa. Lenže čakala márne. Aj slnko za hory zapadlo, aj mesiačik stádo hviezdíčiek na oblohu vyhnal, a starkého nikde.

„Cestu domov zabudol, potvora,“ zahrozila zrazu starká pästou do údolia ako kedysi dávno-pradávnno, keď sa starký aj niekoľko dní pozabudol dolu v dedinách, pestvá vystrájal, kyslasté víno s priateľmi popíjal, bujaré pesničky vyspevoval. No keď odrazu zazrela v mesačnom svite vykračovať skalným chodníkom statného mládenca, hnev ju prešiel a zlá obava o starkého sa jej chytila. Aj začala hneď nariekať, ruky zalamovať, starkého hrdinské

skutky vychvaľovať, lebo bola presvedčená, že mládenec jej zvesť o starkého skone prináša.

„Čože, starká moja, čože ty vykladáš? Vari ma len neoplakávaš, živého do zeme neukladáš?“ prihovoril sa vtom starkej mládenec.

Onemela starká úľakom, ústa zabudla zatvoriť, dych pochytiť. No len čo sa trochu spamätala, ako osa vletela do mládenca, div ho za vlasy neschytila.

„Akáže som ja tebe starká, ty posmešník, neslušník, odroň akýsi. Či sa takto starému človeku úcta prejavuje? Veď ti ja materou môžem byť, mládenčisko jedno nepodarené.“

Ale mládenec si nič zo starkinho kriku nerobí, len sa usmieva, čierne ligotavé fúzy

podchvíľou vykrúca, ohromnú baranicu z čela na temeno figliarsky potláča.

Zadíva sa starká pozornejšie na tú baranicu, zdá sa jej akási povedomá. Oči jej padnú na striebrom vykladaný kindžal, tiež ho spoznáva. A keď ju mládenec do náručia schytí, zakrúti sa s ňou, až víchor zohýba koruny borovíc, a tým čiernym ligotavým fúzom ako kedysi dávno po líci poštekli, už si je so všetkým načisto.

„Smrť ti teda mladost vrátila,“ pokyvuje hlavou starká.

„Kdeže Smrť,“ hodí rukou starký. „Živá voda mi ju dala,“ dodáva a šťastne sa smeje, ruky vystiera, akoby chcel kaukazské hory do náručia zovrieť.

Nevie sa starká vynadívať na starkého. Už je dávno hlboká noc, a ona len pri lôžku stojí, na spiaceho starkého pozerá, jeho vymladnutú tvár pozoruje. A ako tak na ňu hľadí, rukou jeho havranie vlasy pohládza, odrazu sa jej už umrieť nechce, pomyslenie na Smrť ju zimou otriasa. Ba závisť ju chytá, zlosť ňou lomcuje, že starký nedbalec iba na seba myslel, svoj život ratoval, a jej živej vody ani len do dlane nepriniesol.

Nedočkala starká raňajšieho svitu, vychytila sa do údolia ešte za tmy. Ťažko-preťažko sa jej kráčalo na starých nohách, po ostrých kameňoch, chodníku, čo už roky nik neopatroval. Kriaky ju šklbali, skálie ráňalo, ale starká sa nepoddávala, túžba po mladosti a zdraví ju stále vzpružovala, nové sily do ochabnutých údov jej vlievala. Keď došla k zázračnému prameňu so živou vodou, najprv si k nemu iba úctivo pokľakla, pozdrav zašepkala, veľa šťastia zaželala. Potom sa nahla, pár kvapkami si pery zvlažila a chystala sa vrátiť k starkému. Lenže ako ucítila, že jej z tých kvapiek začínajú starecké ruky mladnúť, nohy mocnieť, oči jastrabieť a rôčky z pliec ako vyzreté hrušky zo stromu padať, vnorila dlaň do prameňa a začrela poriadne hlboko. Raz, druhý raz, veľa ráz, ba kľakla si k nemu a tak pila, lebo náramná chamtivosť za mladými rokmi ju premohla. Už je starká mladou ženou, a ešte jej to nestačí. A tak si líha, ústa do

vody ponára a pije, pije, až sa zadúša. Mení sa na krásnu čiernovlasú dievku, ale ústa od vody neodtráha...

Pije, pije a pije.

Darmo v ten deň čakal omladnutý starký na starkú. A keď sa jej nedočkal ani na druhý deň, vybral sa za ňou k prameňu so zázračnou živou vodou. Šiel naisto, lebo vyšípil, kam sa starká mohla tak odrazu podieť. Lenže sklamal sa. Starkej nebolo ani tam. Len akési malé dievčatko sedelo vedľa prameňa a žalostne-prežalostne nariekalo.

Zobral starký dievčatko na ruky, slzičky ofúkal, tváričku umyl, po noštiku ako malá gombička prstom prebrnkol. Ale dievčatko naďalej plače, slzy ako malé hrášky z očí

vypúšťa. Nuž rozhodol sa starký odviezť dievčatko do dediny, odkiaľ sa asi odtúlalo, tu mu však začne dievčatko ruky okolo krku ovíjať, svojim drahým starkým ho nazývať.

Ako prv starká, teraz starký onemel úľakom, ústa zabudol zatvoriť, dych pochytiť. No len čo sa spamätal, všetko pochopil, ale čo si má teraz počať, to mu na um neprichádzalo. I chce rozmýšľať, hlavu sužovať, ale nedá sa, lebo dievčatko len narieka, plačom sa zachodí.

Pozabudol sa starký, odpásal remeň z nohavíc a prvý raz vo svojom živote starkú vytrepal. A keď sa potom naspäť remeňom opásal, podišiel k prameňu a pil z neho dovtedy, kým nebol taký malý ako starká.

Neveríte, že je taký prameň? Ani ja som neveril, pokiaľ ma k nemu abcházski horali nezaviedli. A aj keď mi ho ukázali, neveriacky som hlavou krútil, ich rozprávke o omladnutej starkej a starkom som sa usmieval. A len aby som ich neurazil, keď ma svojou zázračnou vodou ponúkli, len tak mimochodom som si jazyk ňou ovlažil. Lenže potom, keď sme zišli z kaukazských hôr a mňa odrazu ako po šibnutí čarovným prútikom prestala bolieť noha, čo mi doma doktori dlhé mesiace nevedeli vyliečiť, prešiel ma smiech. Ej, či som ja potom banoval, že som sa tej abcházskej živej vody nenapil poriadne a svojim vystríbeným vlasom nevrátil ich tmavý gaštanový lesk.

Srdce

ŠTEFAN
ŽARÝ

I.
*Počul som ho tikať v hrudi
tejto noci, keď som spal.
Klepká, búcha, zo sna budí
čudný strojček, malý sval.
Prečo sa vše rozkyvoce,
že až stískam podušku,
to úbohé detské srdce?
Možno, že mám horúčku.*

II.
*Poznám mohutné srdce kovové,
udiera do stien vežových zvonov,
čaruje zvuky durové, molové,
zvoláva z paše kravičky domov;
odkladám hračky, keď bije dvanásť,
pochutnávam si na čerstvej zemi.
To veľké srdce za mňa i za vás
zvestúva pokoj na Spasskej v Kremli.*

III.
*S mamičkou sme prišli z hája,
za vrch klesá slniečko;
moja mama šalát krája
a mne dáva srdiečko.*

*Chutné srdce zo šaláta
na bielučkej smotane.
Akože tá mamka zlatá
bez srdiečka zostane?*

Naozaj dobrý človek

SERGEJ ALEXEJEV

Jeriomka Bykov sa prehadzoval zboka nabok. Tesno, dusno je na peci.

Ani otec nemôže zaspáť, ale vari sa dá? Ráno, len čo svitne, bude sa deliť panská zem. Také dačo nebýva každý deň.

„Čo nespíte?“ zahromžila z prípecka mať. Otec a Jeriomka stíchli.

Minula dobrá chvíľa. Ale spánok nie a nie prísť.

Natiahol sa otec ku kraju pece.

„Tajdem na vzduch.“

„Aj ja,“ povedal Jeriomka.

„Nedbám, pod.“

„Joj, aby vás,“ znova zahundrala mať.

Hreší, a ani sama nespí. Nebodaj tiež na zemičku zem myslí.

Otec a Jeriomka sa poprechádzali po dedine, cez most prešli, vyšli na vršok — a tu panské pole ako na dlani.

Prehiká nočný chlad. Vietor sa strhne a hneď zasa stíchne. Hviezdy sa trbliecu. Mesiac mračná rohami pára. Kdesi zapíšťal hraboš. V dedine zabrechal pes.

„Čo je, ňaňo?“ potiahol Jeriomka otca za ruku.

„Ale nič,“ ozval sa otec. Prešiel si oči dlaňou. „Jednostaj len ňaňho, dobrého človeka, myslím.“

„Na toho, čo dekrát podpísal, na Uljanova-Lenina? Je naozaj dobrý.“

„Nie je to ono... dobrý. Uznalivý je to človek. Bez zeme sa roľník nezaobíde. Sediaci mu budú do smrti vďační.“

Postáli, pozreli na pole, nadýchali sa čerstvého vzduchu a vrátili sa domov.

Vyškriabal sa Jeriomka znova na pec. Ej, len aby nezaspal deľbu zeme. Aby ju nepremeškal.

Lahol si a vo chvíli zaspal.

A prisnil sa mu nezvyčajný sen. Sám Lenin prišiel k nim deliť panskú zem. Chodí po poli. V rukách siahovica na meranie zeme. Zbadal Lenin Jeriomku. „Budeš mojim pomocníkom. Povedz, u koho začať, koľko má kto hladných krkov, koľko komu zeme.“

U koho začať? Pravdaže, u Jeriomku.

„Ó nie,“ odpovedal Lenin. „Ty delíš, ty budeš posledný.“

Podelili panskú zem, nikoho neukrátili. Prichádza rad aj na Jeriomku.

Tu sa chlapec zobudil. Pozerá — slnce je vysoko. Niet doma ani otca ani matere.

Tak to sa mi snívalo, pochopil Jeriomka. Zaspal som, zaspal. Musím chytré na pole. A ako so snom, ako bude so zemou preňho, pre Jeriomku? Ej, musel sa zobudiť akurát na najdôležitejšom mieste.

Jeriomka znova zatvoril oči. Kto vie, aký sa mu ujde pozemok? Keby sa len ten pri rieke na vršku, pri starých brezách. Zaseje Jeriomka hrach — v lete bude kamarátov hostiť. Len čo zavrel oči, zavrzgali dvere. Zjavili sa otec a mať:

„Zobud sa, vstávaj, Jeriomka!“

Jeriomkovi je ľúto: aj deľbu panskej zeme zaspal, a ani sen nedosníval. Vstal. Nič ho neteší.

„Čo ti je, Jeriomka?“

Chlapec neodvetil. Obliekol sa, vyšiel von.

Obstali ho deti, doberajú si ho, smejú sa:

„Spachtoš, spachtoš!...“

„Zaspal.“

„To hlavné nevidel.“

Ešte väčšmi je Jeriomkovi ľúto. Hľadá na deti a zrazu:

„A ja som videl Lenina, Lenina, som videl. Lenin bol u nás.“

Deti otvorili ústa.

„Bol, bol,“ tvrdí Jeriomka. „Aj so siahovicou. A ja som bol jeho pomocníkom.“

„To sa ti snívalo.“

„A veru nesnívalo. Nesnívalo. Naozaj to tak bolo.“

Medzitým podišiel k nim starec Prozorov.

Jeriomka dedovi:

„Videl som Lenina. Videl, Lenin delil zem.“

Deti sa znova zachichotali. Vraj, pozri, dedo, aký je Jeriomka klamár.

Ale dedo postál, pohútal, prísne pozrel na krikľúňov a zrazu Jeriomku podporil.

„Akože, bol tu Lenin. Veru bol. Nemýlil sa Jeriomka.“

Deti sa začudovali.

„A my sme ho prečo nevideli?!“

„Zle ste sa dívali. Preto ste ho nevideli,“ odvetil starec.

Prel. NAĎA ŠOLTÝSOVÁ

Na obranu deda Mráza

Môj brat (už poprerastal nás)
vie všetkých dojať k slzám.
Kedysi dávno povedal mi,
že dedo Mráz
vonkoncom nie je dedo Mráz,
tak nech mu nenadržam.
„Neverím v deda Mráza!“

No raz, raz v zime
prišiel čas,
keď k nám zas ustúpil
dedo Mráz
s belostnou bradou,
v kožušine
až na päty.
I opýtal sa: „Kde je stromček?
Kde sú tí strapatí?“

S obrovským
zlatým mechom
a postriebrený snehom
v kožušinovej baranici
stojí
dedo Mráz.

Môj brat mi šepká,
tichý ako myš:
„Veď je to sused,
nevidíš?
Ten nos a ruky!
A pozri sa mu na chrbát!“

Ja odpovedám: „No a čo?
Aj ty sa babke podobáš,
a nie si babka, lež môj brat.“

Hádka

Spokojne idú ľudia,
pokojne tečú rieky,
iba ja, ja a Luda
sme samý spor a prieky.

Mal som jej za pravdu dať,
ustúpiť veľkodušne,
ale ja plný zlosti
viac neslušne než slušne
kričal som ako sprostý.

A teraz s hlavou boľavou
a ťažšou od olova
rozmýšľam nad zmyslom jej slov,
chcem vziať späť ostré slová.

Spokojne idú ľudia,
pokojne tečú rieky,
iba ja, ja a Luda
sme samý spor a prieky.

O ľudstve

Pre ľudstvo všetko spraví,
lebo má ľudstvo rád.
No prácu púšťa z hlavy,
načo sa ponáhľať?

Hrdinské jeho činy
ohromia celý svet.
Doma nech robí iný,
tu preňho práce niet.

Dedko sa v triaške chveje,
pýta liek a čaj piť.
No dedko ľudstvo nie je,
len chorý invalid.

Vierka sa šťastne smeje
(hraj sa s ňou od rána!),
Vierka však ľudstvo nie je,
len malá okaňa.

Svet zachráni raz, dumá,
pred hrozným zánikom.

Tak prečo strážiť sestričku má,
chodiť s ňou parčíkom?

Hrdinské jeho činy
ohromia celý svet.
Doma nech robia iní,
tu preňho práce niet.

A sestra spopod stola
v ručníčku kvetovom
„Aj ja som ľudstvo!“ volá.
„Treba ísť so mnou von!“

Kamarát

Vravel mi včera kamarát,
prečo by som ho mal mať rád.

Raz požičal mi ceruzku
(perečník doma nechal som),
skoro na každej nástenke
sa o mne zmienil po dobrom.

Keď premokli sme do nitky,
on zachránil ma od bitky.

Vraj jemu pre priateľa
nikdy nič nie je veľa.
Odhryznúť dal mi z koláča,
ja som mal plesieť od blaha.

A mne sa takí nepáčia,
a nič ma k nemu neťahá...

Prel. JÁN TURAN

Starec z Veľkej Lesnej

VIKTOR MAJERIK

Prišiel pán z Červeného Kláštora vyberať dane do Veľkej Lesnej. Ide z domu do domu, ale nikde ani živej duše. Napokon po dlhom chodení zazrel na podstienke starca i prihovoriť sa mu.

„Prečo si aj ty neušiel?“

„Ostal som, aby som vás po dedine sprevádzal,“ odvetil starec.

Zasmial sa pán odpovedi starca, pretože starec ledva nohu za nohou vláčil.

„Dobre. Ak máš byť mojím sprievodcom, uvidím, či si toho hoden. Ak áno, odpustím obci dane. Teda, ty si tu najstarší?“ opýtal sa starca.

„Nie, najstaršia je lipa v strede dediny.“

„Tak budeš najbohatší,“ hovorí pán.

„Nie. Kubo zo Zagoščinca je najbohatší, má dvanásť synov.“

„Potom si v dedine najmúdrejší?“ dobieďza ďalej pán.

„Kdeže najmúdrejší,“ hovorí starec. „Všetci múdri odišli preč a len ja som tu ostal.“

Pán videl, že si neporadí s múdрым starcom, a tak odišiel aj bez peňazí.

Koniec ulice

DUŠAN KOVÁČ

Začiatkom jesene zjavilo sa v našej ulici nové slovo: asanácia. Od chvíle, čo sa toto slovo zjavilo, začalo sa všetko meniť. Ľudia boli nervóznejší a na nič nebolo času. Ulica sa zrazu zdala akási zaprášená a kúdoly prachu viseli aj nad ňou v povetrí. Niektorí sa už začali sťahovať. Všetko šlo neobyčajne rýchlo. Jedného dňa doniesol otec domov papierové vrecia a škatule. Jedno vrece dal Maťovi.

„Sem si pobal svoje veci, aby si to mal pohromade. Zajtra ráno nás auto odvezie.“

Po dome nastalo veľké pobeňovanie. Veci začali miznúť v škatuliach a vreciach, zjavil sa strýco Imro a chlapi z otcovej roboty.

Mama iba posedávala, dívala sa na to všetko okolo a stále si hovorila: „Keby nás dali aspoň všetkých do jedného domu. Zvykať si teraz na druhých ľudí...“

Maťko si nevedel predstaviť, ako možno nasťahovať celú ulicu do jedného domu. Ulica je predsa len ulica.

V izbách nakoniec ostali iba posteľe.

„Ešte sa tu poslednú noc vyspíme a ráno začneme zavčasu,“ povedal otec.

Maťo sa však poslednú noc v starom dome nevyspal. Len čo mama zhasla svetlo, ticho vstal a podišiel k oknu. Díval sa na slabo osvetlenú ulicu. Ulicu, ktorá ešte dnes je, ale zajtra už nebude. Maťo cítil, že čosi sa preňho s touto ulicou nenávratne stráca, čosi, čo si nikdy ani nevedomoval, že existuje. Bolo to, ako keby zrazu zavrel za sebou knihu plnú príbehov a chystal sa otvoriť novú, o ktorej ešte nič netušil. Všetci z tejto ulice vždy patrili k nemu. Boli to kamaráti, mohol sa s nimi pohádať, aj pobiť, ale boli tu, na to sa dalo spoľahnúť. Každý deň. Bez nich by bola táto ulica nemysliteľná. A oddnes už nebudú.

Táto noc bola najdlhšia zo všetkých, ktoré Maťo zažil. Nepodarilo sa mu zaspáť ani na chvíľu. Prehadzoval sa v posteli, hľadal si vhodnú polohu, až zrazu zistil, že obloha začína blednúť. Znovu vstal a podišiel k oknu. Atramentovo-čierna obloha dostala sivý nádych. Všade bolo ticho, nič sa nehýbalo. Prekíazol na chodbu, obul si topánky a vyšiel na dvor. Ranný chlad ho striasol. Dlaňami si pošúchal ramená, ale husia koža zmizla iba na chvíľku. Všetko naokolo sa zdalo byť vlhké, ako keby ustupujúca noc zanechávala za sebou mokrú stopu. Nákladné auto strýca Imra stálo mlčanlivo zaparkované na dvore. Na natiahnutej plachte v malej preliačinke bola mláka. Ticho prehlušovali iba vrabce svojím bláznivým čvirikaním.

Keď sa vrátil, otec bol už hore. V kuchyni voňala praženica.

„Nemotaj sa tu, choď ešte spať. Zoberiem ťa až s poslednou fúrou.“

„Chcem ísť už teraz,“ zaprosil Maťo. Bolo mu to tu zrazu všetko cudzie. Chcel odísť čo najskôr.

„No dobre, priprav si svoje vrece,“ súhlasil otec.

Auto bolo za chvíľu plné najťažších kusov nábytku. Maťo si vyhodil na korbu svoje vrece a potom vyliezol hore. Pohodlne sa usadil do kresla, a keď boli hore aj ostatní, auto vyštartovalo. Vyliezlo z dvora a pomaly sa šinulo hore ulicou. Míňalo domy, zarosené strechy, okná. Nakoniec zabočilo tam, kde ešte nedávno bolo rozsiahle kukuričisko. Teraz tam bolo plno nových poschodových panelákov. Pred jedným z nich

Malý biely psík

JÁN MILČÁK

Psík bol malý, biely a jednoducho cupkal za šoférom. Keď bola cesta blatistá, šofér ho zodvihol a niesol pod pazuchou.

„Rád sa vozí?“ spýtal sa šoféra Ondrejko.

„Rád,“ prikývol šofér.

Ondrejko potom podišiel bližšie, chcel psíka pohľadiť, ale zviera zavrčalo. Šofér ho položil na zem. Vzápätí vytiahol z kabáta krajec chleba, odlomil z neho a pomaly jedol. Kúskom ponúkol Ondrejka.

„Aj ja mám psíka,“ pochválil sa chlapec. Hneď nato zmĺkol, lebo rozmýšľal, čo má povedať šoférovi o svojom psíkovi.

„Dobre sa oň staráš?“ spýtal sa šofér.

„Dobre,“ pozrel sa Ondrejko šoférovi priamo do očí. Bol to nový šofér a vozil piesok na stavbu. Ondrejko ho stretal každý deň a zakaždým sedel v kabíne jeho auta malý biely psík. Keď šofér vystúpil, zodvihol psíka a niesol ho pod pazuchou. Správali sa ako nerozluční priatelia.

Schody

TOMÁŠ JANOVIC

*Pred pár dňami (v nedeľu)
vošli ku mne schody,
už vo dverách spustili:
„Každý po nás chodí!*

*Chodí, chodí z domu von,
chodí, chodí spiatky,
chodí, či je všedný deň,
a či práve sviatky.*

*Každý vie len vďaka nám,
čo sa robí v meste.
A my večne trčíme
na tom istom mieste!“*

*Tolko schody. A čo ja?
Prišlo mi ich ľúto.
„Tak už dačo vymysli!
Veď máš predsa tuto...“*

*A tak chodím so schodmi
z domu von aj spiatky.
Chodím, či je všedný deň,
a či práve sviatky.*

*Raz ich vodím do mesta
a raz do prírody.
Krásu sveta konečne
poznajú aj schody.*

*Čože, deti? Nebodaj
neveríte tomu?
Každé ráno o siedmej
vychádzame z domu...*

auto zastalo. Maťo zoskočil dolu. Stáli pred vchodom do vysokého domu plného balkónov. Maťo rýchlo spočítal poschodia. Sedem.

„Na ktorom budeme bývať?“ opýtal sa otca.

„Na štvrtom. Pod. Odvezieme sa výťahom.“

Otec odomkol byt a Maťo vbehol dnu. Byt bol načisto prázdny, iba v kúte jednej izby bolo vedro, metla a prachovka. Všade voňala čerstvá omietka a drevo.

„Pod, ukážem ti tvoju izbu. Tam si dáš svoje veci,“ kývol naňho otec.

Izba bola ako taká malá kocka s jedným výklenkom, v ktorom bola vmurovaná skrinka. Maťo si sem doniesol svoje vrece, vysypal z neho veci na zem, sadol si do kúta, podoprel si bradu a obzrel sa po izbe, ktorá mala byť jeho domovom.

Otec nakukol dnu.

„Čo robíš?“

„Ale, zvykám si,“ odpovedal Maťo. Jeho hlas sa odrážal od holých stien a čudne rezonoval pod vybieleným plafónom.

Po nejakom čase sa napokon predsa v novom byte zabývali. Ale stará ulica nedala Maťovi pokoja. Jedného dňa sa z ničoho nič vybral zo školy tak, ako chodieval predtým.

„Ti šibe?“ zakričal Edo za ním. „Nevieš, kde bývaš?“

Maťo sa zháčil. Nechcel sa priznať, kam ide. Nakoniec však povedal: „Idem sa pozrieť, ako to tam vyzerá. Nejdete?“

„Poďme,“ súhlasil Vojto.

„Veď tam nič nie je,“ odporoval Edo, ale pridal sa k nim.

Keď prešli cez železnicu, odkiaľ bolo vidieť celú ulicu ako na dlani, ostali stáť. Ulica sa premenila na zručaniny a trosky. Niektoré domy boli úplne zmetené zo sveta, na iných ešte nejakí ľudia zberali porozsýpané tehly. To, čomu kedysi hovorili naša ulica, to bol teraz iba smiešny malý flak zeme medzi železnicou a riekou. Maťo sa díval na ten kúsok zeme a nemohol pochopiť, že je taký malý.

Spustili sa dolu po ulici a o chvíľu boli na mieste, kde ešte nedávno Maťo býval. Po dome nebolo ani stopy. Maťo chvíľu zmätene stál a obzeral sa, ale nenachádzal nič, nijaké ďalšie stopy. Vojto s Edom sa obzerali s ním, ale ani oni už nevedeli nájsť miesto, kde stáli ich domy, miesto, kde ešte nedávno vo Vojtovej šope hrali bábkové divadlo.

Obrátili sa a pomaly odchádzali. Opúšťali toto malé, neskutočné bábkové divadlo. To, čo bolo pred nimi, to bola veľká otvorená scéna. Šli mlčky a všetci traja dobre vedeli, že sa sem už nikdy nevrátia.

Plášť, ktorý jedol

TADŽICKÁ LUDOVÁ ROZPRÁVKA

Pozvali raz Nasreddina k emirovi na svadbu. Nasreddin si obliekol svoj starý, ošúchaný plášť a šiel. No do komnaty, kde sedeli bohatí hostia spolu s emirom, ho nepustili. Usadili ho na terase aj s ostatnými chudákmi. Boháčom nosili množstvo chutných jedál, kým chudákovi sa dostali iba zvyšky bez mäsa.

Nechutila Nasreddinovi takáto vára, nuž zo svadby odišiel. Onedlho sa však vrátil v hodvábnom plášti a so širokou stuhou okolo pása. Turban na hlave mal obtočený tak zložito, akoby patril k najbohatším ľuďom mesta. Sluhovia úctivo priviedli Nasreddina až k emirovi. Ten ho posadil na čestné miesto spolu s kňazom-imánom a sám ho začal núkať najlákavejšími dobrotami. Nasreddin však strčil koniec rukáva svojho plášťa do misy s jedlom a nechal ho tam.

„Čo to robíte,“ spýtal sa začudovaný emir, „prečo špiníte jedlom drahocenný plášť?“

Nasreddin mu odpovedal: „Toto jedlo i všetky preukázané počty patria môjmu vzácnemu plášťu. Preto nech sa naje on, a nie ja. Lebo keď som pred chvíľou prišiel sem v starom plášti, nevšimol si ma nik a ješ mi dali len zvyšky zo stola.“

Prel. JÁN BIELIK

O jednom chlapcovi

VITALIJ BIANKI

Brok

Otec daroval chlapcovi malú brokovnicu. Chlapec si spravil na brehu jazera kolibku a čakal na kačky.

Napokon prileteli dve kačice chrapačky. Káčer bol veľmi pekný: celý pestrý a na hrdzavej hlave mal dva svetlozelené pásy. A kačica bola sivá, skromná, iba na krídlach sa jej ligotali zelené pierka.

Keď kačky chrapačky priplávali ku kolibke, chlapec vystrelil. A hoci cielil na pekného káčera, trafil kačicu.

Vtedy káčer vzlietol k oblohe urobil v povetrí jeden kruh, druhý, potom odrazu zložil krídla a ako kameň zletel dolu. Spadol na breh a, pravdaže, dobil sa na smrť.

Chlapec pribehol s plačom domov a porozprával otcovi, ako trafil kačičku a ako káčer náročky vzlietol a hodil sa o zem.

Otec si dobre prezrel vtáky a ukázal chlapcovi, že káčer má na hlave malú ranku.

Káčer teda nepadol preto, že nechcel žiť bez kačičky, ale preto, že ho do hlavy trafil brok.

Vtáčia pesnička

Čez rok sa chlapec naučil dobre strieľať zo svojej pušky. Triafal do vtákov za letu.

Raz kráčal lesným prierubom. Sneh sa len len že začal topiť.

Vtom uvidel pinky, ktoré poskakovali po holých vetvičkách stromov, zlietali na kopce a hľadali potravu. Všetky boli neúrečné: červenolice, s lilavou hrudou, s bielymi pásmi na krídlach.

Chlapec vedel, že to boli samci; pinčie samičky priletia neskôr, o niekoľko dní. Samci nespievali.

Ešte neprišiel čas, aby spievali, pomyslel si chlapec.

Zrazu čosi sivé sa mihlo z boku medzi stromami a spadlo na kopeň.

Pinky akoby viator sfúkol z prierubu. S nepokojným pinkaním sa skryli v lese. Vtedy z kopňa vzlietol neveľký sivý jastrab. V pazúroch mal pinku.

Kým chlapec snímal z pleca pušku, jastrab sa zvrhol a letel pozdĺž prierubu. Chlapec videl iba jeho chrbát. Vystrelil.

Jastrab na okamih v povetrí zastal, pazúry sa mu roztvorili. Vyletela z nich pinka.

Jastrab spadol mŕtvy na zem. Zachránená pinka vzlietla na strom, otriasla

sa, obrátila sa k chlapcovi a zrazu zaspievala.

Sprvu akoby sa od piesne až záchádzala. Spievala ticho, potom čoraz hlasnejšie a hlasnejšie. A naraz prestala pri najveselejšej nôte.

Chlapcovi sa pesnička veľmi páčila. Pomyslel si: Veď to mi ďakuje za to, že som ju zachránil z jastrabích pazúrov.

Zložil si čiapku a zakýval pinke:

„Nemáš za čo, nemáš za čo! Len si leť šťastnú cestu!“

Pinka odletela.

Chlapec vzal zastreleného jastraba a bežal domov. Doma porozprával otcovi, ako zachránil pinku-samčeka a ako mu vták ďakoval radostnou pesničkou.

Ale otec povedal:

„Jednostaj si vymýšľaš. Samček nespieval preto, aby ti poďakoval.“

„A prečo?“ spýtal sa chlapec.

„Pre nič. Vyslobodil sa z jastrabích pazúrov, preto si zaspieval. Spieva, a sám nevie prečo, začo, pre koho spieva. A že si ho oslobodil od jastraba, na to ani len nepomyslel.“

Belasé žabky

Prešiel mesiac, sneh sa celkom roztopil a všetky jarčeky v lese sa rozliali v potoky. Kvákali v nich žabky.

Raz chlapec podišiel k priekope. Žabky zrazu zmĺkli a — čľup-čľup-čľup — poskakovali do vody.

Priekopa bola široká. Chlapec nevedel, ako sa cez ňu dostať. Stál a rozmýšľal: „Z čoho by som si spravil mostík?“

Z vody sa po troške začali vystrkovať trojuholníkové žabie hlavy. Žabky od strachu

vyplicšali na chlapca oči. Chlapec sa ani nepohol. Vtedy žabky povyliczali a začali spievať.

Nespievali ktovicako pekne. Sú žaby, ktoré kŕkajú; iné kvákajú ako kačice. A tieto iba vrčali, chripeli: „Vŕr-vŕk-vŕk!“

Chlapec sa pozrel na ne a od údivu zhíkol: žaby boli belasé!

Dovtedy videl veľa žiab, ale všetky mali zvyčajnú žabiú farbu: sivo-hnedú alebo zelenú. Dokonca jednu zelenú mal doma, vo veľkej fľaši od zaváraniny. Keď kvákala, na krku sa jej nadúvali dva veľké mechúry.

A tieto — v priekope — len hrdielka nadúvali a mali ich pekné svetlobelasé.

Chlapec si pomyslel: Iste ešte nikto na svete nevidel belasé žabky. Ja som ich objavil prvý!

Hravo chytil tri žabky, dal ich do čiapky a bežal domov. Doma boli hostia. Chlapec vběhol do izby a zakričal:

„Pozrite, belasé žabky!“

Všetci sa obrátili a zmĺkli. Chlapec vytriasol žaby z čiapky rovno na stôl.

Ozval sa smiech.

Chlapec sa pozrel na žaby a od údivu otvoril ústa: všetky tri žabky mali zvyčajnú sivo-hnedú žabiú farbu.

Ale chlapcov otec povedal:

„Nesmejte sa chlapcovi: chytil žaby, keď vrčali. Sú to obyčajné skokany hnedé — žabky kŕkalky. Sú mrzké, no keď na ne svieti jarné slnce a spievajú, veľmi opeknievajú: sú nežné belasé. Každému sa to veru nepošastí vidieť.“

Prel. LUBA HÖRÁKOVÁ

Kazko Vlasko

ANDREJ FERKO

O dlhých schodoch, hlbokej dvorane a o tajomnom kozube, ktorý vie rozprávať

Kubo zadychčane pribehol domov, ľahol si a povedal:

„Počuj, žena, keby ma niekto hľadal, tak som úradne mimo mesta. Rozumieš?“

„A čožesastalo, muž môj úradný?“
A Kubo tvrdo, ako ešte nikdy, odvetil:

„Čo ťa nepáli, nehas! A nie som doma ani pre teba!“

Maru až tak nadhodilo. Aj od

zvedavosti aj od zlosti. A už sa chvtala metľu.

„Tak ty nepovieš?“

Kubo zagánil na metľu, ale nebojácne povedal:

„Nie veru!“

To bolo na Maru veľa a švacla Kuba po hlavu.

„Tak dost,“ zreval Kubo a vytasil šabľu. Mara sa prefakla, veď so šabľou nie sú žarty, a tasila ženskú zbraň: pekne sa mala okolo mužička, líškala sa, dotierala, až sa jej podarilo šabľu mu vziať a schovať pod posteľ. Potom sa odplichtila ku kredencu a vytiahla válok na cestu:

„Tak vrav!“ rozkázala.

„Nepoviem, čo ma zabiješ!“ veril sa Kubo.

„A aby si vedel, zabijem!“ jačala Mara.

„Tak zabi, ale na šibenicu sa pre teba nedám zavesiť!“

„Čoooo?“ zdúpnela Mara. „Na šibenicu?“

„Tak, žena moja,“ smutne povedal Kubo.

„Ach, muž môj!“ zaplakala naoko Mara a len sa tak triasla od zvedavosti.

„Úradné tajomstvo ti nepoviem!“ skončil rázne Kubo.

Medzitým sa začal zhon po Kazkovi. Hľadal ho na starostov rozkaz druhý mestský pandúr. Hľadala ho mama, aby jej nanosil vody, a hľadal ho aj majster Pirôžok, lebo tušil, že Kazko má starostov klobúk, a chcel ho od neho stoj čo stoj dostať.

Lenže Kazka nebolo. Neprišiel ani na obed ani na večeru. Mal tajnú skrýšu, kde mal poklady a kam sa utiahol, keď chcel byť sám. Bola to nevelká izbička na povale susedného

ošarpaného domu. Sem si teraz Kazko priniesol kľúče.

Bolo ich veľa, ktorý nad ktorý. Železné, medené, bronzové, strieborné a jeden aj zlatý. To však Kazka nezaujímalo. Vábili ho tajomstvá, ktoré kľúče skrývali. Vefmi sa mu zapáčil najmä zlatý kľúčik na jemnej oceľovej retiazke. Bol tenulinký a malilinký, ako stvorený na to, aby si ho Kazko zavesil na krk.

Potom si prezrel ostatné kľúče a rozmýšľal, ktorý môže byť od starej brány vo dvore. Niekoľko si ich vzal a šiel vyskúšať. Aké šťastie! — pomyslel si. Hneď štvrtý kľúč sa šikol a brána sa s vrzgotom otvorila.

Keby bol vedel, čo ho za ňou čaká, možno by si nebol pomyslel — aké

šťastie! Brána je však otvorená a Kazko v nej mizne, kráča do čiernej tmy a na cestu mu svieti iba vlastná zvedavosť a trochu možno aj zlatý kľúčik. Ale čo to?

Brána sa s buchotom zatvára. Kazko sa chce vrátiť, lebo vôbec nič nevidí a potme sa aj bojí, no vtom

ktosi zvonku otočil kľúčom a Kazko sa stal väzňom.

„Hej, otvorte!“ zabúchal.

Nikto mu neodpovedal. Brána je z tvrdého dreva a od búchania ho bolia ruky. A tak si Kazko sadol a hútal, čo robiť.

V meste nastal medzičasom zhon, lebo Marine kamarátky — klebetnice si vymysleli hrôzostrašné historky o tom, čo sa stalo. Krajinou sa šíri cholera, po uliciach vyčíňa akýsi hastroš a mestu hrozí nebezpečenstvo, preto sú aj zavreté všetky brány. Ani jeden chýr nebol pravdivý. Brány boli pozatvárané preto, že sa stratili kľúče. Starosta zabudol, že ich pandúr Kubo Metál rozsypal vo vedľajšej úradnej miestnosti, a niko-

dovať mocnú armádu s poslušnými vojakmi a mienil potom vymáhať dane, aby sa bohatstvom rovnal kráľom. Lenže sa prerátal!

Mesto bolo zamknuté ako najväčšie tajomstvo. Pevné hradby sa týčili dovysoka, padacie mosty ponad priekopy boli zdvihnuté a v priekopách stálo plno vody. Tak sa vojsko utáborilo pred hradbami.

Kazko zatiaľ usilovne rozmýšľal, čo ďalej. Za ním boli zamknuté dvere a pred ním tma, v ktorej sa možno skrýval východ z nečakaného väzenia. A zlatý kľúčik na hrudi akoby sa rozžiariť. Ukazoval cestu tu — dopredu, kde sa odkrývali drsné steny podzemnej chodby. Niektorí skúsení ľudia potom hovorili, že nie kľúčik, ale nebojácne srdce mu svietilo pod nohy. Iní zase tvrdili, že si Kazko na tmu privykol a videl aspoň obrysy podzemia. Nevedno, kto z nich mal pravdu. Isté je iba to, že Kazko sa, čo aj s malou dušičkou, pustil dolu po strmých schodoch.

Prešiel už hodný kus, keď sa odrazu obzrel, a čo nevidí? Na schody ústili východy z takých istých chodieb, ako bola tá, po ktorej kráčal. Márne sa usiloval spomenúť si, kadiaľ prišiel. Aj sa na kuse vrátil, ale všetky chodby boli úplne rovnaké a nerozoznal tú pravú. Kráčal teda ďalej, lebo sa mu zazdalo, že počuje vzdialené hlasy. Ba zamarilo sa mu, že kdesi v hĺbke vidí svetielko. Ligotalo sa, mihotalo, akoby ho volalo. Tak sa Kazko blížil k svetielku a hľa! — bol to ohník. Aspoň sa zohrejem, pomyslel si. Ocitol sa v priestrannej dvorane, do ktorej ústilo plno rovnakých chodieb. Poobzeral sa a pre istotu si k tej svojej položil kameňok. Až potom podišiel k ohňu. Ten pri každom jeho kroku rástol, a bola to veru riadna vatra. Neradno bolo podísť k nej celkom blízko. Kazko si sadol obďaleč a zohrieval sa.

Oheň však pomaly slabol, bol čoraz menší a menší. Musím mu pomôcť, povedal si Kazko. Ale ako? Skúmavo sa zahľadel do plameňov. Keď sa lepšie prizrel, veru sa začudoval. V ohni horeli kamene! Veď tých je tu celá hŕba, zaradoval sa. Zobral niekoľko kameňokov, priložil a —

čuduj sa, svete — schytili sa horieť, akoby nič iné ani nikdy nerobili. Kazko si vysúkal rukávy a pustil sa do roboty. Usilovne znášal spočiatku menšie, potom väčšie kamene, ba aj balvany, a div divúci! Svaly mu navidomoči pevneli. Čoraz väčšie opachy metal do ohňa. Keď už v kozube poriadne blčalo, ozval sa tichý, tichulinký hlas:

„Ej, či je to dobre! Ej, či je to dobre!“ Kazkovi sa marilo, že od toho tichého, tichulinkého hlasu sa razom rozhučali rieky, hory a vetry.

„Ďakujem,“ ozvalo sa vtom hlasnejšie a Kazkovi sa zdalo, že všetko naokolo sa rúca a hrmí, až mu šli uši odpadnúť. Taký to bol hlasisko! Potom už Kazko radšej čušal, aby sa

hlas nebodaj nepustil do kriku. Zrazu pocítil nesmiernu únavu. Sprvoti mu len hlava kľonkala, potom sa schúlil na hŕbu skália a zaspal.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE JÁN LEBIŠ

Hlúpy Honzo a vrba

JIRÍ HORÁK

Bol jeden chudobný tkáč a mal syna Honzika. Ľudia o ňom vraveli, že je trochu hlúpy. Prišla drahota a nemali čo jesť. Aby si pomohli, rozhodol sa otec, že predá posledné plátno.

Honzík hovorí: „Otec, ja pôjdem, ja to plátno predám!“

„No tak choď,“ povedal otec, „lenže to ti vravím, keby sa niekto veľmi jednal alebo ti nechcel zaň zaplatiť, tak plátno nepredávaj!“

Honzo šiel, pochodil všetky dediny, ale nepredal nič. Domov sa vracal celý utmácaný. Za ktorousi dedinou si sadol ku rybníčku pod starú vrbu. Vrba bola dutá a popraskaná. Honzo sa na ňu zahľadel a naraz mu prišlo ľúto, že je taká ošumelá.

Vraví jej: „Tebe by sa tiež zišlo kus plátna na košelu!“

Vietor hýbal vetvami, Honzovi sa videlo, že vrba prikyvuje.

„No dobre, tak ja ti to plátno nechám. Aspoň ti bude v zime teplejšie,“ povedal Honzo vrbe a ovinul plátno okolo nej. „Ale prichystaj mi peniaze, zajtra si po ne prídem!“

A znova sa mu zdalo, že vrba prikyvuje.

Príde Honzo domov a otec hneď doňho:

„Predal si?“

„Predal.“

„A kde máš peniaze?“

„Nič mi nedali, vraj až zajtra.“

Otec sa rozhneval: „Ja ti dám zajtra! Už aj utekaj po peniaze, alebo prines plátno!“

Honzo sa naľakal, zobral sa a šiel znova k vrbe.

„Moja milá, otec sa hnevá, vraj mi musíš peniaze dať hneď.“

Ale vrba nič. Honzo sa napajedil a vykrikol:

„Ty sa mi takto odplácaš? Chcela by si košelu zadarmo, čo? Nuž, milá moja, takto to nepôjde, my sami sme chudobní! Daj peniaze, alebo vráť plátno!“

Ale plátno už bolo preč, voľakto si ho vzal. Honzo ešte po tri razy zhúkol do vrby, ale tá iba kyvkala vetvami.

Napokon sa Honzo rozhneval.

„Prečo by som ja mal pre teba dostať od otca?“ A pochytil sa s vrbou za pasy. Vrba bola stará, celá spráchnivená. Ako ju Honzo chytil pri koreni, zočil tam hrniec a v ňom plno

toliarov a dukátov. Schytil ho a hovorí vrbe: „Vidiš, naveľa si predsa zaplatila. Veď by som ja bol dostal!“

Prišiel domov, otec ho už čakal a hneď sa oboril na Honza: „Tak čo, zaplatili ti?“

„Najprv nechceli, ale potom zaplatili. Pozrite sa, koľko som utržil, koľko peňazí!“

Otec si šiel oči vyočiť, toľko toliarov a dukátov jakživ nevidel. Za peniaze si kúpili peknú chalupu, prikúpili polia a dobytok a Honzo si vzal za ženu sedliacku dcéru. Slávili veselú svadbu, veľa na nej rozdávali, ja som prišla naostatok, ale aj tak sa mi ušiel veľký peceň chleba.

Prel. ELENA SLOBODOVÁ

O novembrovom zajkovi

KRISTA BENDO VÁ

Žil raz jeden zajko a každému rozprával, že on má najdlhšie uši, najkrajší chvostík, najmäkší kožuštek, najbystrejšie labky — skrátka, že on je najmúdrejší svetový zajac a celý svet ho musí poslúchať.

V lete sa všetkým zdalo, že zajka naozaj počúva celý svet. Slniečko hrialo, jedla bolo nadostač. Ale odrazu len zafučal chladný vietor. A čím ďalej, tým chladnejší. Zajko sa postavil na zadné nôžky a zakričal: „Vietor, nefúkaj!“

Ale vietor fučal celý deň. „Vietor, nefúkaj!“ kričal zajko aj na druhý deň, od rána do večera. Na tretí deň sa vietor utišil, lebo nijaký vietor neduje večne.

„Vidíte!“ chválil sa zajko. „Aj vietor ma počúva!“

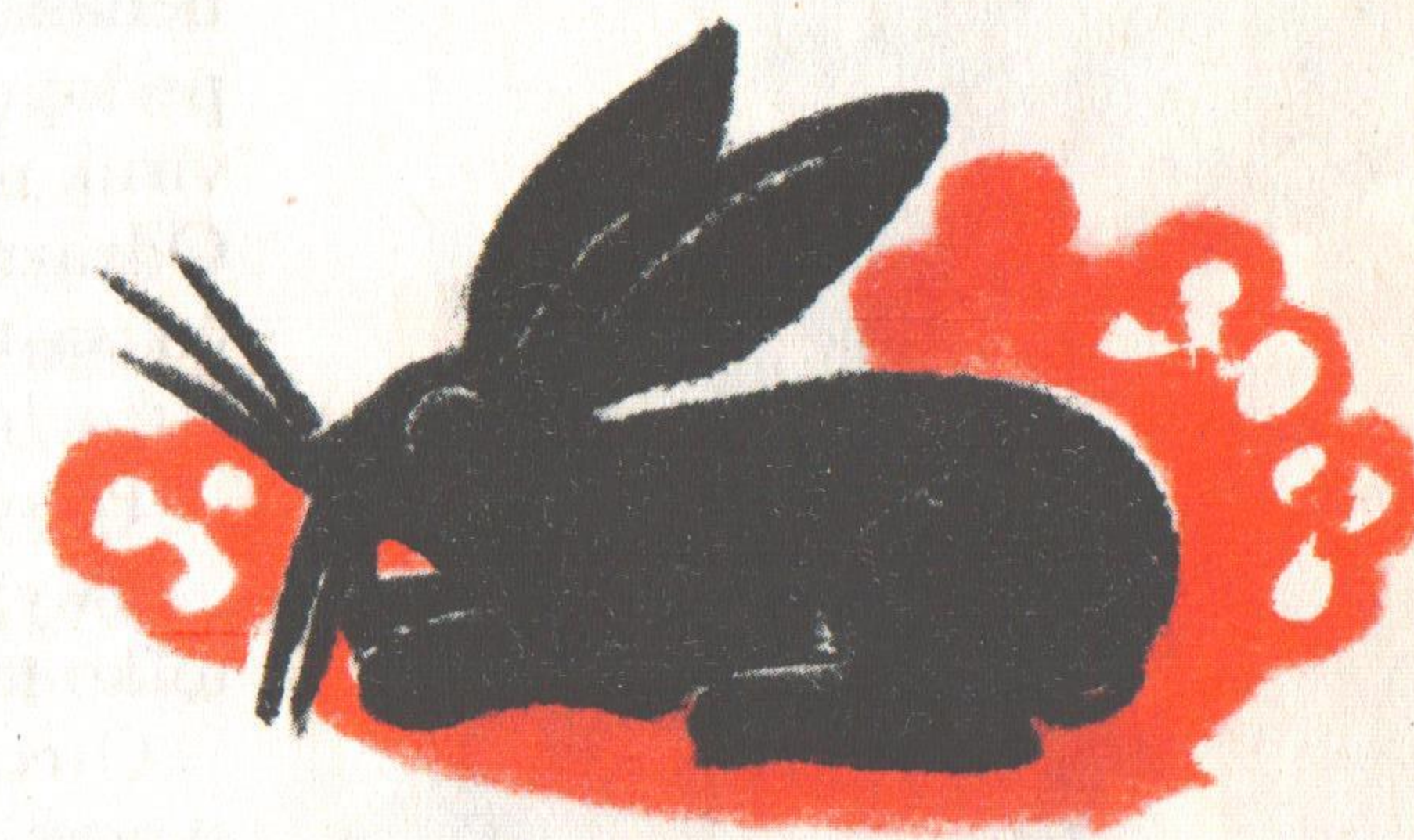
Vietor prestal, ale spustil sa chladný dážď.

„Dážď, nepadaj!“ kričal zajko z brlôžka tri dni a tri noci. Na štvrtý deň prestalo liať, lebo nijaký dážď neprší večne.

„Vidíte? Aj dážď ma počúva!“ chválil sa zajko.

Dážď síce prestal, ale udreli mrazy a napadlo snehu na dva metre.

„Zmizni, mráz! Zmizni, sneh! Ďatelinka, rozkvitaj!“ pišťal hladný zajko. Pišťal týždeň, dva,

pišťal celý mesiac. Pišti dodnes, a ostatní zajkovia čakajú, čakajú...

A keď mráz ujde — sneh sa roztopí, datelinka rozkvitne, všetci budú vedieť: rozkvitla len preto, že jej to zajko rozkázal!

Drieň

Z drieňa nikdy riadny strom nebol a ani nebude, hoci dorastá aj do osem metrovej výšky. Je to ker, ktorý rastie veľmi pomaly, i keby mal najvýživnejšiu pôdu. Najčastejšie sa uchyťí na strmých stráňach, popre-rastaných inými krikmi, čím zabrá-ňuje zosuvu pôdy. Niekedy priam udivuje, ako sa vie udržať pri živote zatísnutý medzi vápencovými skala-mi. Po pôde ani chýru ani slychu, a predsa jeho korene nájdu štipku zeme. V takýchto podmienkach teda nemôže rásť rýchlo, iba pevnie, roz-rastá sa do šírky. Tým vytvára tieň a zároveň aj možnosť rastu iným krikom i tráve.

Drieň, ktorý má kmeň hrubý 30 až 50 cm, žije aj vyše 200 rokov. Inak obľubuje teplo, ale ani tuhé mrazy mu neuškodí. Je až priveľmi odolný. Okrem toho má schopnosť rýchlo sa zakoreniť a omladzovať sa. Výhonky má tenké, zelenkavé až zelenohnedé. Listy má v tvare kópie, na okrajoch vrúbkované a na povrchu pokryté

Ako pekár Martin upiekol žemle

RUDOLF ČIŽMÁRIK

V jednom mestečku žil raz pekár Martin. Vždy bol oblečený v bielom a aj vlasy mal celkom biele. Ale nemal ich zamúčené. Obeleli mu od starostí, lebo mal šesť detí a bolo sa čo oháňať, aby ich uživil.

Jedného dňa vošiel pekár Martin do komory a s prevapením zistil, že je prázdna. Darmo nazeral do všetkých kútov, nenašiel v nej ani jedno vreco múky. Smutný si sadol k peci, podoprel si hlavu a zadumane hľadel pred seba. Hlavou mu vírili najrozličnejšie myšlienky, ale nič múdre nevymyslel. Odrazu prišiel k nemu najstarší syn, a keď mu otec povedal, čo sa stalo, vošiel do komory, vzal jedno prázdne vreco a trochu ním potriasol.

Potom sa vrátil k otcovi a povedal:

„Vyprášme my, otec, múčne vrecia, možno sa nazbiera toľko múky, koľko potrebujeme.“

Otec tomu veľmi neveril, ale napokon pristal. Začal so synom prášiť vrecia a do večera sa dno koryta belelo ako zem po prvom snehu.

„Teraz choďte všetci spať,“ odháňal od koryta pekár Martin svoje hladné deti.

Keď pospali, pekár Martin si vysúkal rukávy a začal miesiť cesto. Lenže ako miesil, tak miesil, cesta stále nebolo na

poriadny bochník. Chvíľu bezradne stál nad korytom a odrazu začal krájať nakysnuté cesto na maličké guľaté chlebičky. Pretože mal šesť detí, a on sám bol siedmy, urobil ich sedem.

Pekár Martin bol skúsený majster a vedel, že veľký chlieb sa pečie dlho, menší krátko. Zostal preto sedieť pri peci. O chvíľu otvoril dvierka, schytil pekársku lopatu a po jednom bochničky povyberal. Počkal, kým cesto vychladlo, a potom rozlomil jeden kúsok na polovicu a zvedavo doň zahryzol.

Tvár sa mu rozjasnila. Bochniček mu chutil rovnako ako chlieb, ba ešte väčšmi. Naradovaný pokládol bochničky do malého prúteného košíka a položil ho v kuchyni na stôl.

Ráno sa deti zobudili a čudovali sa, čo je to za chlieb. Otec im všetko vysvetlil a porozprával, ako rozdelil cesto na malé časti a tie potom upiekol. Deti sa potešili a s chuťou sa pustili do jedenia.

Aj pekár Martin sa radoval, no jednako nebol celkom spokojný. Vymyslel som nový chlieb, povedal si, ale neviem, ako ho nazvať. Rozmýšľal, rozmýšľal, až napokon vymyslel preň názov — žemle.

A pekári pečú žemle dodnes, hoci je múky nadostač a nadostač je aj veľkých bochníkov chleba.

plstenou vrstvičkou. A táto vrstvička je poriadne huncútska. Len si ju skús nažmoliť na dlane a potom niekoho pohľadkaj po líci. Uvidíš, ako sa zatvári, ale poďakovanie nečakaj!

Drevo z tohto kra malo veľký význam pre bývalé gazdovstvá. Boli z neho výborné bičiská — dlhé, hybké, pevné, len tak ľahko sa nezlámali, alebo zuby do hrablí. Voľakedy kolári a domáci remeselníci zhotovovali z drieňa aj kliny na utesnenie dreva, lebo gleja nebola.

Drieň vídať aj v parkoch ako okrasný ker. Keď kvitne, jeho husté, drobné žlté kvietky sú naozaj krásne a včielky ich rady vyhľadávajú. A my zasa s obľubou vyhľadávame plody drieňa. Niekedy sú ich celé zväzочки vedľa seba. Pekné karmínovočervené, podlhovasté. Drienky dozrievajú v auguste až v septembri. Vtedy tmavejú, postupne mäknú a sú voňavo sladké. Džem z nich je výborná pochúťka. O tejto добрôte veľmi dobre vedia aj líšky a jazvece. S obľubou ich vyhľadávajú, o čom zas vedia poľovníci.

L. K.

Rozprávka o chlapcovi podľa mena Nagaš a o chlebe, čo sa volá lavaš

AŠOT SAGRATIAN

Dávno, pradávno žili v Arménsku matka a syn, čo sa volal Nagaš.

Otca im vzala vojna a v ich tmavej chyzke sa usalašila taká strašná núdza, o akej svet neslýchal.

Nagašova matka chodila po domoch piecť chlieb — lavaš. Piekla od svitu do mrku a za robotu jej platili tiež chlebom.

Dedinčania ju mali radi, pretože jej ruky boli vždy šikovné a čisté, no jej biedu zmierniť nemohli.

Roky utekali. Nagaš rýchlo dospieval a detské hry sa mu čoskoro zunovali.

Raz povedal matke:

„Pomôžem ti piecť lavaš.“

„To nie je chlapská robota, synček,“ povedala matka.

„Tak potom pôjdem hľadať šťastie.“

„Kto má čisté svedomie, môže ísť za šťastím,“ odvetila mu matka.

Vystrojila syna na ďalekú cestu. Keď mu kládla do kapsy čerstvý lavaš, napomenula ho: „Deľ sa s chlebom iba s dobrými ľuďmi, potom ho neubudne.“

22

Chodil Nagaš, chodil cez hory vysoké, cez rieky búrlivé. Prišiel ku studničke, okolo ktorej sa pásli ovce. Pastier sedel na kameni a preberal na písťalke.

„Dobrý deň, šuhaj,“ oslovil pastier Nagaša. „Kam si sa vybral?“

„Za šťastím.“

„A vari za ním treba chodiť? Moje šťastie je tu,“ ukázal pastier na ovečky.

Nagaš si sadol do trávy, vytiahol z kapsy lavaš, pastier vytiahol zo svojej syr. Zajedli si spolu, chlieb a syr zapili pramenitou vodou.

Nagaš vstal a hovorí pastierovi:

„Tvoje šťastie sa motká okolo teba, ale moje — ktovie, kde je.“

Siahol po kapse a zrazu zbadal, že na tráve, tam, kde spadli omrvinky, leží nedotknutý, celý, čerstvý lavaš. Kým jedli, zvyšok materinho chleba dorástol.

Nagaš, neveriac vlastným očiam, strčil lavaš do kapsy.

A pastier, keď sa mu znova vrátila reč, hovorí:

„Kamže ti treba chodiť, šuhaj? Veď svoje šťastie máš vo vlastných rukách.“

Nagaš ho však nepočúval. Bol mladý, hnal sa za svojím šťastím.

A tak šiel, šiel a stále myslel na to, že jeho chlieb nie je obyčajný, ale zázračný. Nešlo mu to do hlavy, bál sa uveriť v také čudo. Nakoniec nevydržal, sadol si pod strom pri ceste, vytiahol lavaš, odtrhol z neho polovicu a videl, že čudo sa opakuje. Chlieb rastie a rastie... Za okamih bol taký ako predtým.

Nagaš nevedel, že sa na chlieb nepozera sám.

Spoza stromu vyšiel zbojník, díva sa na Nagaša, díva a zrazu zhúkne:

„To si ty ukradol môj chlieb! Už aj mi ho vráť!“ a vytasí šabľu.

Nagaš sa zľakol, div že si jazyk neprehltol. Potom sa však spamätal.

„V živote som nič neukradol.“

„Tak ty sa mi chceš ešte aj vysmievať?“ zreval zbojník a vrhol sa na Nagaša.

Nagaš vystrel ruku k lavašu a lavaš sám prilipol k nemu ako štít.

Šeká zbojník do lavaša, ten sa však nerozpadá.

Zbojník otupil šabľu, oči mu lezú navrch, pot sa z neho leje cícerkom... Unavil sa, sadol si do prachu cesty a zrazu začal prosíkať:

„Odpusť mi, chlapče, ver, nie od dobroty som sa dal na tieto chodníčky... Tvoj chlieb ma celkom pripravil o rozum. Takým chlebom by som razom nasýtil celú svoju rodinu, a ešte by aj ostalo. Podaruj mi z neho.“

Nagaš poľutoval zbojníka, odtrhol kúsok chleba pre jeho deti a pobral sa ďalej. Keď vyhladol, strčil ruku do kapsy a zdesil sa: Z jeho zázračného lavaša ostala iba polovicu. Až teraz si spomenul, čo mu matka povedala pri rozlúčke: „Deľ sa s chlebom iba s dobrými ľuďmi, potom ho neubudne.“

Nagaš nezjedol túto polovicu chleba, napil sa iba chladnej vody zo studničky a potom znovu vykročil za slncom.

Dni sa striedali s dňami, cesty sa spleťali s cestami, konca-kraja im nebolo. A raz, kdesi na rázcestí, našiel Nagaš sedieť na kameni slepého starčeka.

„Kto si, dobrý človek, a kam sa poberáš?“ spýtal sa starec.

„Volám sa Nagaš, deduško, a idem za šťastím.“

„A vieš, aké je tvoje šťastie?“

„Nie, neviem.“

„Vidíš, aj ja som nemálo ciest pochodil, kým som bol mladý. A až na staré kolená som pochopil, že šťastie, to je kúsok chleba na rodnej zemi... Nemáš dačo zajesť, synček?“

Nagaš poľutoval starca, podal mu polovicu matkinho chleba, ktorú si opatroval v kapse.

„Kedysi to bol zázračný chlieb, neubúdalo ho,“ povedal.

Starec pobozkal chlieb, zdvihol ho k očiam a zrazu — zázrak! — vrátil sa mu zrak.

Potom začal pomaličky jesť, a keď zjedol aj ostatnú omrvinku, hovorí Nagašovi:

„Tvoj chlieb, synak, je skutočne zázračný. No svoju silu stratil preto, že si nepoznal jeho cenu. Nezarobil si naň vlastnou prácou. Poslušni ma, starca, vráť sa domov a nauč sa dorábať chlieb.“

Vybral sa Nagaš na spiatocnú cestu. Keď k jeho rodnej dedine ostala už iba jediná noc putovania, položil si pod hlavu starú prázdnu kapsu a zaspal.

Snívalo sa mu, že spí na dozrievajúcom pšeničnom poli, že ho klasý kolišu, jasné slniečko budí a že on sa spúšťa z kláska ako z vysokého stromu, chodí po tom poli ako po lese a vidí, ako z kláskov kvapkajú na zem naliate zrnká. A každé zrníčko je také veľké, že sa ledva sprace do jeho kapsy.

Vyšlo slnce, zobudilo Nagaša, zvláštny sen sa rozplynul. Nagaš vyskočil a priam sa rozbehol k rodnej dedine.

Prišiel domov, vzal krompáč a rýľ a vyšiel na svah ďalej hory vydobýjať si od kameňa pole nie väčšie ako lavaš.

Kam spadla kvapka jeho potu, vyrástol klas a každé zrníčko v ňom bolo také veľké, že sa ledva spratalo do kapsy.

Matka potom zomlela zrno na kamennom žarnove a upiekla z neho taký veľký lavaš, aký svet ešte nevidel. Potom povedala synovi:

„Choď, syn môj, pozvi k nám ľudí. Nech si každý odtrhne kúsok, aby z tvojho chleba nikdy neubudlo.“

PreĽ H. KRÍŽANOVÁ-BRINDZOVA

23

Komár

*Čo to za tresk? Čo za hluk?
Komár sadol si na buk.
Nezdržal tú ľarchu strom,
zrútil sa aj s komárom.*

Priateľstvo

*Zelený chmeľ a starý ded
priatelia sa mnoho liet.
Dedko chmeľu češe vlasy
a chmeľ v pive smäd mu hasí.*

Dumka

*Darmo dumám, odkiaľ páni
berú toľké zlatky,
veď nechodia orať, kosiť,
ani do záhradky!*

Dary

*Každé ráno prvé zore
nesú dary celej hore:
Najprv dubu
kôru hrubú.
Bielu sukňu briezke.
Pár orieškov lieske.
Liže s farbou zlatistou
trochu rosy do listov.
Toľko darov stromy z hory
dostanú od rannej zory.*

Prel. ALOJZ ČOBEJ

Kamarátovo modré oko

RUDO MORIC

Práve som dlaňou rozmliaždil dotieravého ovada, keď príbehol celý roztrasený. Strapatý; po tele škrabance a sinky, tvár dotlčenú. Ťakatú.

Prvá ho zbadala Katka. Vyskočila a vystrašená sa pýta:

„Čo sa ti stalo, Mirko?“

Obzriem si kamaráta, naozaj, akoby prišiel z frontového bojiska.

„Ako to vyzeráš?“ pýtam sa aj ja.

Chvíľu stál, lapal dych, oči plné slz.

„No...?“

„Oni dačo porobili s autom!“

„Kto oni, čo porobili?“

„Chalani, nepoznám ich. Keď som príbehol, všetci boli okolo embéčky.“

„A ty si sa do nich pustil, čo?“

„Pravdaže. Čo majú s naším autom, ešte ho pokazia,“ povedal a mimovoľne si položil dlaň na ľavé oko, kde mal poriadnu podliatinu.

„Ale choď, čo by mu mohli spraviť,“ odbil som ho s úsmevom. „Je zamknuté, nič nemohli vyvieť.“

„A povedali mi, že som sopliak. To ma najväčšmi nahnevalo,“ vraví kamarát.

„To ťa teda mohlo,“ vravím naoko vážne, no ledva zdržiavam smiešok.

„Idem do vody, aby ma to tak nepálilo,“ rozhodol sa a už letí k nízkemu brehu jazera. Zdvihli sme sa aj my s Katkou.

Už niekoľko dní slnko pripekalo ako divé. Teplomer ukazoval blízko tridsať stupňov, čo býva na júnové dni trochu priskoro, lež v posledných rokoch je počasie priam nevyspytateľné. A tak sme sa vybrali na skusy, či je voda v Lábskom jazere teplá. Keď som kamarátovi navrhol, že by sme sa mohli ísť kúpať, zmyslel si na kamarátku Katku. Dnes mu vraj pomohla pri rátaní, nuž či by sme ju nevzali. Tak sme sa zastavili na Továrenskej ulici.

Mirko sa vo vode pohybuje ako mrena. Ustavične sa ponára, špliecha si vodu do tváre, vari preto, aby zahasil páľu boľáčiek.

Pláva to prsia, to kravla, ktohovie, kde sa to naučil taký sopliak. Vlastne akýže sopliak, zahriakol som vlastnú mvšlienku. Na také slovo sa Mirko urazil, môj kamarát nie je sopliak, kdeže, veď sa postavil proti všetkým chalanom. Ozaj, čo mohli tí chalani robiť pri aute? Embéčku som zaparkoval hodný kus ďalej, pod starou vrbou, aby na ňu nepražilo. Musím sa ísť pozrieť, či dačo predsa len nevyparatile. Ale čo by mohli vyparatiť? Ozaj, stierače! Mohli uchmatnúť stierače! Alebo zrkadielko! Skôr zrkadielko ako stierače. Pre takých šarvancov je zrkadielko zaujímavejšie ako stierače, čo by si s nimi počali?

Keď sme vyliezli z vody, šiel som k autu. Kamarát zbadal, kam čiaram, šiel za mnou. A Katka sa pobrala za Mirkom.

Auto je v poriadku. Aj zrkadielko, aj stierače sú na mieste.

„Nič zlého nespravili,“ vravím kamarátovi.

Vidím, priam je sklamaný. Uťžil poriadne boľáčky a nadarmo. Keby boli koleso odmontovali, nebol by sa bil zbytočne, ale takto...

Vrátili sme sa na svoje miesta a on si ľahol obďaleč do tieňa a bol

JOZEF JAKUBOVEC

Bim-bam

*Bim-bam, už hruška dozrela,
aká je sladká, voňavá!
Ťuky-tuk, tu máš, vezmi si!
Orechy orech rozdáva.*

*V škrupine tvrdej skrýva sa
darček pre deti vďačné.
„Bola raz jeseň, jesienka...“
A rozprávka sa začne.*

Orechové krupobitie

*Veríte či neveríte,
u nás bolo krupobitie!*

*Keď skončilo, vraví tato:
„Podme, deti, pozrieť na to!“*

*Vrhňte sa na košíky,
bežte ako tátošičky.*

*Načo by sme kupovali?
Zaplníme pol povaly*

*orieškami zdravými,
klopkadlami sladkými.“*

Jariabok hôrny

Už samo pomenovanie prezrádza, aký je jariabok hôrny vták. Je len o málo väčší ako jarabica a je podobne sfarbený ako ona. Iba na chrbte je hrdzavo červenkastý a bielo škvrnitý. Okrem toho samček má čierne hrdielko a na hlave chocholček. Ak ho čosi vyruší, stiahne hlavu a rýchlo sa ukryje v húštine, papradí, pod haluzinou alebo vyletí na strom.

Zaujímavé je, že jariabky žijú vo dvojici po celý život. Na jar samička vyhledá vhodný úkryt pod krovím, za skalami alebo na inom vhodnom mieste. Tam vyhrabe malú priehlbinku a znesie do nej 8–12 vajčiek. Potom na nich sedí vyše 20 dní. Opúšťa ich iba na chvíľu, keď sa chce napiť alebo nakŕmiť hmyzom. Medzitým sa kohútik motká obďaleč a dohliada na svoje potomstvo. Na tretí deň po vyliahnutí kuriatok kohútik podide bližšie a hrdo hľadá na pobehujúce mláďatá. Vtedy sa ujíma otcovstva, vodcovskej i strážnej úlohy. Obaja rodičia vodia mladé na slnečné miesta, učia ich lapať hmyz a hľadať lesné plody. Len čo sa jariabky naučia lietať, opúšťajú hniezdo. Nie však ešte rodičov, pretože k tým chodia nocovať až do jesene.

Jariabok obľubuje pokoj, preto vyhledáva odľahlé, nerušené kúty hôr. Žiaľ, takých je dnes už veľmi málo, a tak jariabkov stále ubúda. Zákon ich preto právom prísne chráni.

ticho ani pena. Len sinka okolo ľavého oka sa čoraz väčšmi zapalovala.

„Ukáž,“ volám ho, „nech sa na to pozriem!“

Zodvihol sa a okúňavo, bez vôle podišiel bližšie. Chytím mu boľavé miesto — zasykol.

„Boľí?“

„Uhm...“

Katka mu doniesla mokrý uterák, aby si ho dal na oko. Prikryl si celú tvár a tak ležal, až kým slnko nezapadlo za vysoké topole na druhom brehu jazera.

Potom sme sa zdvihli a šli sme k autu.

Chcem naštartovať — nič. Nechytá. Ešte raz a ešte raz. Motor nie a nie naskočiť. Nemôžem mordovať batériu, lebo ju načisto vybijem. Otváram kapotu a začínam sa vŕtať v motore. Svičky sú v poriadku, vyčistím teda dýzu, no motor nechce poslúchať. Znova sa vŕtam v karburátore. Ani tam nenachádzam chybu. A čo zapalovanie, električka? Skúšam rozdeľovač, kontakty. Všetko v najlepšom poriadku. A auto nie a nie ožiť.

Kamarát s kamarátkou stoja vedľa a každú chvíľu pozerú to na seba, to na mňa. Potom sa ozve Mirko:

„Predsa tí chalani...!“

„Ale čo mohli urobiť? Neboli ani v aute, ani pod kapotu sa nedostali. Čo teda mohli?“ pýtam sa.

Hľadám chybu ďalej, ale už raz neviem, kde by som ju mohol nájsť. Ešte som skontroloval, či mám benzín. Pritom mi ustavične vŕta v hlave: Tí chalani, tí chalani... Lež čo mohli, čo len mohli...

Ruky mám celé čierne od oleja, z čela sa rinie pot.

Vari len nebudeme musieť auto tu nechať a ísť domov pešky. Veď je to kusisko cesty.

Tí chalani, tí chalani...

Prestanem sa vŕtať v motore a začnem obchádzať embéčku. Čo len mohli urobiť?

A potom mi zaplo. Skočím dozadu, zohnem sa k výfuku... a z výfukovej rúry trčí večeť trávy. Poriadne je ta vtláčený, dobre musím mykať, aby som ho vykmasol.

Oslobodil som výfuk, sadnem za volant. Naštartujem — a auto sa veselo rozospievalo.

„Sláva!“ kričím na tamtych dvoch cez okienko. „Sadajte, aby nás tu noc nezastihla!“

„Tak predsa chalani,“ vraví kamarát s uspokojením.

Vyskočím z voza a podávam mu ruku.

„Prepáč, kamarát, mal si pravdu!“ ospravedlňujem sa.

Hodil očkom po Katke, akoby chcel povedať: Vidiš, aký som ja chlapík!

Pohli sme sa a ja som pridal plyn, lebo sa už šerilo. Keď sme prišli domov, Mirkovo oko dostávalo modrastozelenkavú farbu. Zdalo sa mi, že kamarát je naň pyšný. Možno aj má prečo!

Neočakávané leto

NIKOLAJ SLADKOV

Strake sa zunovala zima. Keby tak bolo leto!

„Hej, chochláč, potešil by si sa letu?“

„Ani sa nepýtaj,“ odpovedá chochláč.

„Živorím na jarabine, na kaline, už mi lezú von krkom!“

Ale straka sa už vypytuje tetrova, a aj ten sa žaluje.

„Spím v snehu, na obed sa mi len lieskovej masti dostane. Obrvy mi odmrzli, očerveneli!“

Straka klope u medveďa, vraj ako on zimuje.

„Len tak,“ mrmle Miško. „Z boka na bok. Keď ležím na pravom boku, sníva sa mi

o malinách, keď na ľavom, marí sa mi o lipovom mede.“

„Tak je,“ rapoce straka. „Každý má zimy dosť. Už aby sa skončila!“

A zima sa pominula.

Ani jaj nestihli povedať, a vôkol bolo leto. Horúčava, kvety, listy. Lesní obyvatelia sa veselili. Lenže čoskoro prišli do pomykova.

„Som trochu popletený, straka,“ hovorí chochláč. „Pozri, ako to so mnou vyzerá. Prihnal som sa zo severu za jarabinou, a tu sú len listy. A potom, v lete mám byť na severe, no ja trčím tu. Nevieť, kam z konopí, ani jest nemám čo...“

„Čo to straka vyviedla!“ zlostne šomral tetrov. „Čo je to za hlúposť? Kde sa podela jar? Ja na jar spievam, tancujem. To je najveselšie obdobie! V lete len prchnem, pierka strácam. Čo je to za nezmysel?“

„Veď ste túžili po lete,“ zakričala straka.

„Čo z toho,“ hovorí medveď. „Snívali sme o lete s lipovým medom a malinami. A kdeže sú, keď sme jar preskočili? Nestačili zakvitnúť a teraz nebudú ani maliny, ani lipový med. Pozvŕtaj chvostom, lebo ti ho zaraz vyškľbnem.“

Och, ako sa straka rozhnevala. Zvrtila sa podskočila, vyletela na smrek a skríkla:

„Straťte sa aj s letom!“

A neočakávané leto sa pominulo. V lese je znovu zima. Chochláč opäť zobe jarabinu. Tetrov spí v snehu. A medveď v brlohu. Všetci frflú potichučky. Trpezlivo čakajú naozajstnú jar.

Prel. KVETA SLOBODNÍKOVÁ

Celkom malé Karpaty

Ako som spomínal, za pezinskou Babou sa pred nami rozprestierala naozajstná divočina. Ale skutočná, nie vymyslená, detská! Lebo keď som zostupoval z Čertovho kopca, skoro som stúpil na veľkú, dospelú vretenicu. Kým dobehol Julo Mitermajer, zmizla vo vysokej tráve. Neveril mi.

„Podľa knižky sa z plazov nachádzajú v Malých Karpatoch slepých, užovka a vretenica. Túto však vidieť dosť zriedka,“ čítal zo sprievodcovskej knižky. „Iste to bola len dážďovka.“

„Alebo som bol práve pri tej zriedkavosti, že som skoro stúpil na vretenicu,“ bránil som sa.

„Práve ty by si mal to šťastie, keď tuto píš, že je to veľmi zriedkavé.“

„Závidíš, že si na ňu skoro nestúpil ty,“ povedal som mu.

„Čoby, ale celkom si ma pomýlil. Lebo teraz neviem, kam mám toho plaza zapísať.“

Lebo Julo okrem ľudí starostlivo zapisuje do zošita Vlastivednej spoločnosti všetko živé, čo sa pred nami len mihne: videli sme mihnúť sa už stádo laní a jeleňov, srnca samotára bez stáda, na skalách pod Vysokou päť muflónov so zakrútenými rohami. Cválali smerom k Malackám divo. Ako my zo školy. Okrem rozličných vtákov, chrobákov a motýľov nám cestu prekrížila aj dospelá salamandra. Prevaľovala sa na svojich smičných nohách tak smiešne, že sme sa nasmiali. Ako keby sa ponáhľala k rodine do Borinky na hody.

O chvíľu sme už však prestali veriť nielen knihám, ale najmä našej mape. Buď premaľovali značky, alebo sme farboslépí, alebo máme nejakú inú mapu. Išli sme po červenej a dostali sme sa nečakane až ta, kam sme nechceli. Skoro k Sološnici a Rohožníku. Už sme jasne videli aj novú tovareň na cement a aj to sme jasne videli, že sme si zbytočne zašli najmenej pätnásť kilometrov. To by sa Vlastivednej spoločnosti nemalo stávať, že sa odrazu ocitne tam, kde ani nevie, že je.

Julo povedal, že zle navigujem a že sme poblúdili najmenej desaťkrát. Nebolo to toľko. Lenže už sme nemali ani vodu! Dorazili sme na nejaké lúky so zvalanou horárňou a ja som sa rozhodol požiadať o pomoc čarovný prsteň. Julo ma zase vysmial, že čarovanie je pre malé deti.

No len čo som vytiahol prstienok z vrečka, začuli sme z hory hukot motorovej píly. O chvíľu už k nám bežal horár, že nám vytrhá uši. To bolo šťastie, že sme natrafili na ľudí.

„V lese nefajčíte?“ skríkol na nás horár.

„My sme športovci,“ odpovedal hrdo Julo.

„Oheň nekladiete, zver neplašíte?“ vypytoval sa ďalej prísny horár.

• „Nie,“ odpovedal Julo. „My sme milovníci!“

„Akí milovníci, čo za milovníci?“ zaujímal sa horár. „Ešte aj milovníkov mi tu bolo treba!“

„My sme milovníci prírody!“ povedal hrdo Julo a porozprával mu stručne o našej Vlastivednej spoločnosti, aby tiež o nej vedel. Horár zo Zabitého nám prezradil, že sme práve na Sklených hutách, kde sa kedysi tavilo sklo, a ukázal nám cestu na Jahodník, ktorý on nazýval Škarbák. Preto sme my nemožili trafiť, keď sa to volá inak, ako sa to volá!

Tešili sme sa, že sa okúpeme, lebo tam malo byť kúpalisko. Aj bolo, ale vypustené. Alebo nenapustené, nevieme. Preto sme po krátkom odpočinku pokračovali v ceste.

Až teraz sa začalo to najhoršie! Ak vám bude niekto rozprávať, že tieto Karpaty sú Malé, neverte mu. Sú dosť veľké. Stúpali sme ako na najvyšší vežiak na Kútikoch, keď nefunguje výťah, úzkym skalným hrebeňom, ale popri priepastiach naľavo i napravo! Už sme si mysleli, že sme hore, ale to bol ešte len hrad Ostrý kameň a ešte sme boli len v polovici stúpania! Kým som lapal dych, Julo mi čítal z knižky o Pavlovi Baličovi, majiteľovi hradu, čo bojoval proti Turkom, za čo mu odsekli hlavu. Nemali to najľahšie žiáci, čo tu vtedy bývali. Keď išli do školy, alebo ich poslali niečo kúpiť, droždie, noviny, zápalky, museli šliapať aspoň pol dňa do najbližšej dediny. A čo ak si zabudli niečo do školy! A ešte ich hocikedy naháňali. Turci či iní cudzinci.

Držali sme sa skál tuhšie ako horské ruže, čo sa tu na balvanoch prichytili. Napokon sme vyliezli na

najvyšší vrch takzvaných „Malých“ Karpát. Volal sa Záruby, ale ten horár zo Zabitého ho nazýval Burián, ako toho herca, že sa tak kedysi volal. Možno sa dal premenovať, aby nebol taký smiešny. Veď aj pán Gašpar z nášho domu sa dal premenovať na Kolodeja.

Julo prečítal, čo tu uvidíme: „V chvejúcom sa vzduchu poletuje unavene niekoľko, beláskov a v našej úrovni krúži majestátne, bez najmenšieho pohybu krídel, párik jastrabov so svojim charakteristickým krí, krí...“

Všetko bolo skoro tak, ako v knihe. Párik jastrabov so svojim charakteristickým „krí, krí“ sme zbadali hneď. Viac ako belásky sme boli unavení my a viac ako vzduch sa chveli naše ťažko skúšané nohy. Inak to všetko bola pravda. Aj výhľad pre člena Vlastivednej spoločnosti bol výborný. Celkom ako na mape vidieť odtiaľto až Myjavu, Senicu, Trnavu, Jablonicu, hrady Smole-

nice i Dobrú vodu. Odtiaľto vyzeral kraj skutočne ako nížina. Vlastiveda mala teda pravdu, len bolo treba dopísať, že sa na tú nížinu treba pozrieť z najvyššieho kopca.

Keby sme mali také dlhé lano, boli by sme ho spustili nadol a odmerali výšku, či je ten kopec skutočne taký vysoký. Mne sa nevidelo, že má 768 metrov nad morom, stavil by som sa, že je najmenej o tri metre vyšší.

Buková, dedina pod nami, vyzerala na dohodenie kameňom, no cesta k nej trvala niekoľko hodín. Lebo liezť z kopca je ešte horšie ako šplhať sa nahor! A čo ešte ten hustý vysoký les žihľavy, ktorý sa nám postavil priamo do cesty! V živote som takú žihľavu nevidel, poprhlila ma až za ušami. Julo sa hneval na mapu, že tam nie je tá žihľava, taká prekážka pre cestovateľa. Povedali sme si, že treba nakresliť novú mapu, kde bude všetko: nebezpečné žihľavy i stromy so zrelým ovocím, divé čerešne i divé včely. Všetko bude zakreslené svojou farbou.

Horári držia palce našej expedícii. Ten z polesia Buková nám dokonca predstavil štyri kone, čo tu majú v maštali. Julo si hneď poznačil ich mená. Volajú sa smiešne Cukrík, Cár, Murko a Gaštan.

Dovolil nám aj prespať na sene. Ležíme v spacích vakoch a opatrne dýchame, lebo zo sena býva senná nádcha, ktorá by nám mohla našu expedíciu prekaziť. Seno vonia tak silne, že som si od tej vône musel na chvíľu ísť von odpočinúť. Skoro som pritom stúpil na veľkú, dospelú ropuchu. Julovi radšej o nej nič nepoviem, lebo by zase hovoril, že som si ju vymyslel. Lebo o nej nemá v knižke nič.

Od senníka vidieť tmavý obrys kopca Záruby, čo sa dal premenovať, a nad ním mesiac a hviezdy. Načúvam, či sa k nám neblíži trabant s Vojtom Sabadošom a jeho otcom. Lebo ten musí byť všade. Zrejme sa niekde zdržali, asi trabanta umývajú. Inak by tu už dávno boli.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE ONDREJ ZIMKA

Knižka, ktorá Ťa poteší

V septembrovom čísle Slniečka som Vám sľúbila, že keď vyjde knižka Heleny Križanovej-Brinzovej *Poštárik sa vráti*, porozprávam Vám o nej. Sľub musím splniť, lebo práve teraz sa knižka zjavila v regáloch kníhkupectiev.

Vám, ktorí ste čítali knihu *Poštárik*, nemusíme predstavovať ani Milana, ani Silu. Títo dvaja kamaráti sú totiž hrdinami obidvoch románov. Pravda, v pokračovaní *Poštárika* sú obaja o niečo starší. Aj časy sú inakšie. Skončila sa vojna a na dedine sa zavádzajú nové poriadky. V Labudovej založili družstvo a Milanov strýko Ernest je jeho predsedom. Ten Ernest, ktorý cez Povstanie posielal po

Milanovi odkazy aj proviant do hôr. Partizánsky poštárik Milan sa svojej úlohy nezaviedol ani po oslobodení. Každý deň mu dá Ernest nejaký list, aby ho odniesol na okresný výbor. V družstve a na MNV akoby zabudli, že jestvuje aj riadna pošta. Stále počuť: Milan zabehne, Milan donesie, Milanko, skoč k tajomníkovi... A Milan nosí, behá, skáče... Na okrese ho inak nevolajú, iba poštárik. A čo Silo?

Bývalý kamarát sa na Milana akosi hnevá. Milan netuší, čo mu to sadlo na nos, nemá kedy zabehnúť za ním, pohovárať sa. Až keď sa z traktora a mláťačky, ktoré družstvo „ustajnilo“ v Ernestovom dvore, stratia súčiastky a mašiny sa nemôžu hýbať, až vtedy Milan zájde za Silom. Chce sa ho spýtať, či náhodou dakoho nezazrel, či niekoho nepodozrieva. No u Silu ho čaká nepríjemné prekvapenie... Milan beží k strýkovi a strýko Ernest prichá-

dza za Silom. Až on sa dozvie, čo Sila trápi, prečo sa mu nepáčia nové poriadky, prečo ukradol súčiastky. A rozvážny, múdry Milanov strýko pomôže Silovi vybrádnúť z ťažkostí, pochopí zmätok v chlapcovej duši.

Nemáme veľa takých kníh, ktoré Vám, mladým čitateľom predstavujú prvé roky po vojne, veľké spoločenské premeny z tých čias, o ktorých sa učíte v škole — a najmä premeny na dedine. Boli to časy plné vzruchu a napätia — a taká je aj nová knižka Heleny Križanovej-Brinzovej. Ústrednými postavami sú tu deti — a práve oni, Milan a Silo, Vám porozprávajú, čo sa to vtedy dialo. Aj preto je knižka *Poštárik sa vráti* vzácna.

Ďalšia nová knižka Vás zoznámí s Vaším vrstovníkom, chlapcom dnešných čias. Niektorí ho už pravdepodobne poznáte, tak ako poznáte autorku knižky Natašu Tanskú. Niekoľko poviedok z jej knižky bolo už totiž

uverejnených v Slniečku. Ak ste časopis čítali aj v minulom roku, istotne sa pamätáte na skvelé rozprávanie o tom, ako Fedor učil Borisa telefonovať. Musíte sa na to pamätať, lebo pri čítaní ste sa tak smiali, až ste sa chytali za bruchá.

Zasmejete sa aj pri ďalších poviedkach knižky, ktorá sa volá *Mama, urob iné ticho!* A nielen zasmejete, ale tak trochu aj zamyslíte — nad hrdinom knižky Fedorom, aj nad sebou. Lebo Fedor sa podobá mnohým z Vás. No zvláštne na ňom je to, že okrem Borisa a ďalších chlapcov sa kamaráti aj s otcom a mamou. Veru, nik mu tak dobre, ako otec, nevysvetlí tie zamotané situácie, do ktorých sa neraz dostane. Fedorovo kamarátstvo s otcom prejde aj ťažkými skúškami, ba veru raz Fedor dostane aj zaucho, ujde od otca, trápi sa, ale napokon pochopí... Čo pochopí? Ak si knižku prečítate, istotne to pochopíte aj Vy. S. K.

Zverinec

Bolo to v jeden októbrový deň. Išli sme s triedou do kina. Keď sa film skončil, išli sme sa pozrieť na

zvieratká, ktoré vystupujú v cirkuse. Zaujal ma slon, ktorý na nás smutne pozeral, a ťavy, ktorým sa veľmi páčili naše topánky a chceli ich zožrať. Po trávce voľne pobehoval malý páv. Keď ho naši chalani zazreli, začali kričať: „Aha, kura!“ Pozrela som si aj leoparda, čo chodil vo svojej klietke z jedného kúta do druhého. Potom súdružka povedala: „Deti ideme domov! Musíme sa ponáhľať na obed!“

Skoro celá trieda zaprosila: „Ešte sa podme rozlúčiť so slonom a ťavami! Súdružka, prosíme!“

Keď som išla okolo Ireny a Katy, povedala mi Irena: „Vidím, že by si tu zostala aj dva dni, lebo sa ti koruna päťdesiat zdá byť veľa!“ „Skôr ty,“ povedala som jej nahnevane. Rozlúčili sme sa so slonom a ťa-

vami a išli sme domov. Ten deň som už potom mala zlú náladu.

Daniela Lukáčová,
Bratislava

Šarkan

*Letí šarkan ponad hory,
nech sa skryje, kto sa bojí.
A ja sa ho nebojím,
šarkana si zostrojím.*

*Vietor tíško pofukuje,
šarkan hrdlo nahluje.
Pozerá sa z paneláku,
dolu detí ako maku.*

Dušan Pobeha,
Bratislava

Dva piatacke koše

Boli dve piatacke triedy a každá trieda mala kôš. O polnoci koše ožili a začali sa rozprávať: „Počuj, bratku, ako sa ti vodí?“

„Ach, ani sa nepýtaj. Samé trápenia. Stále sa vo mne nachádzajú prebytočné veci: nedojedený chlieb, jablko, kúsok salámy, rožtekov, syrov a iné. Jeden chlapec hodil do mňa aj mlieko a teraz sa idem v ňom utopiť. A tebe sa ako vodí?“

„Výborne. Žiaci si ma vážia a odhadzujú do mňa pravé odpadky: ohryzky, papiere a iné,“ povedal kôš piatej A.

„Ty sa máš,“ hovorí bécár, „mňa už tri týždne nevyniesli a teraz mi smeti pchajú tak, že si na ne niekto stane. Ešte mám dnu jablko, ktoré je už plesnivé, a tak celý zapácham.“

Kôš piatej A zavoňal a povedal: „Takto predsa nemôžeš ostať. Musíme niečo vymyslieť.“

Húťali, húťali a napokon vymysleli, že kôš piatej B pôjde do sveta.

Aj tak urobil. Až potom si žiaci uvedomili, ako im chýba a ako s ním zaobchádzali.

Martin Minarovič,
Bratislava

Mama

*Deti, deti, detičky,
podľa zbierať kytičky.
Naša mama mladá
má ich veľmi rada.*

Peter Repka,
Trenčianska Teplá

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávkach prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 43/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

Joško Mrkička & Pač

Záchrana. Dnes ma pán dr. zachránil od petorky. Práve som štál pri tabuli a nevedel som si spomenúť ako sa nás obý. Keď som vošiel pán doktor, školník a zubár. Ešeci sa rúkali, lenja som sa potšil.

Visvillo je v našej byde 27 pokraemich. Zubor! A visvillo aj to, je pán doktor slabý počár. Lebo kým tie zubiaráral, utiekla celá hodina matematiki.

